

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1969/38

Karar Sayısı:1969/47

Karar Günü:30/9/1969

Resmi Gazete tarih/sayı:18.4.1970/13475

İptal dâvasını açan: Türkiye İşçi Partisi.

İptal dâvasının konusu: Anayasa Mahkemesi kayıtlarına 27/6/1969 gününde geçen dâva dilekçesinde; 31/3/1969 günlü ve 13162 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Çeşitli Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması hakkındaki 27/3/1969 günlü ve 1137 sayılı Kanunun 2/7/1964 günlü ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 86. maddesini değiştiren 34. maddesinin Anayasa'nın "Başlangıç" bölümü ile temel ilkelerine, 2., 8., 18., 40., 42. ve 61. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

İLK İNCELEME :

a) Belge eksikliği:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi gereğince 3/7/1969 gününde yapılan ilk incelemede, dosyada, partinin en yüksek merkez organınca dâva açılması için verilmiş yetki kararının onanlı örneği bulunmadığından 2 ay içinde eksik tamamlanmak üzere 44 sayılı Kanunun 25/1 ve 26. maddeleri uyarınca davacıya tebligat yapılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

b) Eksikin tamamlanması:

Anayasa Mahkemesinin 30/9/1969 gününde ilk inceleme için yaptığı ikinci toplantıda davacının 3/7/1969 günlü kararda belirtilen süre içinde iki belge örneği gönderdiği görülmüştür. Bunlardan birincisi Ankara 9. Noterliğince 10714 sayı ile ve "Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulunun 31/5/1969 gününde yaptığı IV. dönem üçüncü toplantı metninin örneği" olduğu açıklanarak onanmış belgedir. Örnekte "Anayasa'ya aykırı görülecek kanunların iptali hakkında Anayasa Mahkemesinde dâva açılması ve buna ilişkin bilcümle işlemlerin yerine getirilmesi için partinin merkez yürütme kuruluna yetki verilmesine oybirliği ile karar verildiği" belirtilmekte ve karara otuz sekiz kişinin katıldığı görülmektedir. Aynı Noterlikçe 11923 sayı ile onanmış olan ikinci belge ise Türkiye İşçi Partisi Merkezi Yürütme Kurulunun altı üyesinin Genel Başkanın başkanlığında aldığı 26/6/1969 günlü ve 25 sayılı kararın örneğidir. Belgede "1137 sayılı çeşitli vergi kanunlarında değişiklik yapılması hakkındaki kanunun 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 86. maddesini değiştiren 34. maddesi, dış ülkelerde çalışan işçi vatandaşlarımıza munzam bir harç yükü tahmil ettiği cihetle Anayasa'mızın vergi adaleti ilkesine aykırı görüldüğünden bu madde aleyhine Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açılmasına karar verildiği" belirtilmektedir. Belgede, ayrıca, Yürütme Kurulunun 6 üyesinin özürü oldukları için toplantıya katılmadıkları açıklanmıştır.

c) Yetki sorunu:

Anayasa Mahkemesinin Kurulsu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 25. maddesinin birinci fıkrasının 1 sayılı bendine göre, son milletvekili genel seçimlerinde muteber oy sayısının yüzde onunu alan veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunan bir siyasi partinin tüzüğü uyarınca, en yüksek merkez organının, bir kanun veya yasama meclisi ile tüzüğü

Esas Sayısı:1969/38
Karar Sayısı:1969/47

aleyhine Anayasa'ya aykırılık nedeniyle iptal davası açılmasına, en az üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alacağı karar üzerine, partinin genel başkanı veya vekili davayı açar.

Burada üzerinde durulması gereken sorun, Anayasa Mahkemesinde işbu dâvanın açılması konusunda karar alınmış bulunan Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulunun, partinin (Tüzüğüne göre) en yüksek merkez organı olup olmadığıdır.

Türkiye İşçi Partisi Tüzüğü'nün 18. maddesinde görevleri sınırlanarak sayılan ve genel yönetim kurulu adına hareket edeceği belirtilen Merkez Yürütme Kurulu, aynı tüzüğü'nün 17. maddesine göre, 12 asil üye ile genel başkandan kurulur ve genel yönetim kurulunun iki toplantısı arasında parti işlerini yürütür.

Türkiye İşçi Partisinin en yüksek merkez organı, parti tüzüğü'nün 14. ve 15. maddeleri uyarınca Genel Yönetim Kuruludur. Çünkü tüzüğü'nün 15. maddesine göre : "Genel Yönetim Kurulu, iki büyük kongre arasında parti tüzük ve programına ve büyük kongre kararlarına uymak şartıyla, partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak yetkisine sahiptir."

Öte yandan 648 sayılı Siyasî Partiler Kanununun siyasî partilerin merkez karar organlarının kuruluş biçimlerini ve görevlerini belirten 11. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında: "iki genel kongre arasında parti tüzük ve programına ve genel kongre kararlarına uymak şartıyla, partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak" yetkisinin merkez karar organlarına ait bulunduğu ve bu organların üye sayısının 15 kişiden az olamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre de ölçüldükte Türkiye İşçi Partisinin en yüksek merkez organınının, 13 kişiden kurulu olan Merkez Yürütme Kurulu değil, 41 kişiden kurulu olan genel yönetim kurulu olduğu ortaya çıkar. Esasen Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu da, Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açmak konusunda en yüksek merkez organı olarak kendisinin yetkili bulunduğunu kabul ettiği içindir ki, yukarıda sözü edilen Ankara 9. Noterliğince 10714 sayı ile onanmış belgede saptandığı gibi, "Anayasa'ya aykırı görülecek kanunların iptali hakkında Anayasa Mahkemesinde dâva açılması" için merkez yürütme kuruluna genel nitelikte bir yetki vermek gereğini duymuştur. Ancak, 1137 sayılı Kanunun dâva konusu 34. maddesi açıkça belirtilmediği için bu kararın 44 sayılı Kanunun 25. maddesinin öngördüğü anlamda bir karar olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

Şu duruma göre açılan dava kanunca yetkili organın kararına dayanmamakta ve bu nedenle de yetki yönünden reddi gerekmektedir. Başkan Vekili Lutfi Ömerbaş, Üyelerden Feyzullah Uslu, Fazlı Öztan, Fazıl Uluocak, İhsan Ecemiş ve Recai Seçkin Merkez yürütme Kurulunun Türkiye İşçi Partisinin en yüksek merkez organı olduğunu ve davanın usulünce açılmış bulunduğunu ileri sürerek bu görüşe katılmamışlardır.

SONUÇ:

Türkiye İşçi Partisi Tüzüğü'nün 14. ve 15. maddeleri hükümlerine göre Genel Yönetim Kurulunun bu siyasî partinin en yüksek merkez organı sayılması gerektiğinden ve kurul dâva konusu kanun hükmü hakkında dâva açılması için merkez yürütme kuruluna açık yetki vermemiş olduğundan merkez yürütme kurulunun kararma dayanan ve bu bakımdan 44 sayılı Kanunun 25. maddesinin birinci fıkrasının 1 sayılı bendi gereğine uymayan dâvanın yetki yönünden reddine Başkan Vekili Lutfi Ömerbaş, Üyelerden Feyzullah Uslu, Fazlı Öztan, Fazıl Uluocak, İhsan Ecemiş ve Recai Seçkin'in karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile 30/9/1969 gününde karar verildi.

Esas Sayısı:1969/38
Karar Sayısı:1969/47

Başkanvekili
Lütfi Ömerbaş

Üye
Feyzullah Uslu

Üye
A. Şeref Hocaoğlu

Üye
Fazlı Öztan

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye
Avni Givda

Üye
Muhittin Taylan

Üye
Şahap Arıç

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Recai Seçkin

Üye
Ahmet Akar

Üye
Mustafa Karaoğlu

Üye
Muhittin Gürün

KARŞI OY YAZISI

Türkiye İşçi Partisi Tüzüğü'nün 17. maddesinde Merkez Yürütme Kurulunun, Genel Yönetim Kurulunun iki toplantısı arasında Partinin yüksek menfaatlerinin gerektirdiği kararları almakla görevli olduğu;

18. maddesinde de Genel Yönetim Kurulu adına hareket edeceği açıklanmıştır.

Genel Yönetim Kurulunun olağan olarak üç ayda bir defa toplanacağı ve görev ve yetkilerini Merkez Yürütme Kurulu eliyle kullanacağı (Madde 16) hususları da gözönünde tutulunca sürekli olarak görev yapan Merkez Yürütme Kurulunun Partinin en yüksek merkez organı niteliğinde bir kuruluş olduğu ve bu nedenle de dâva açılmasına karar verme yetkisine sahip bulunduğu kabul edilmek gerekir.

Kaldı ki, Merkez Yürütme Kurulu olayda ayrıca Genel Yönetim Kurulunun, genel nitelikte de olsa, Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açma konusunda verdiği yetki ile de donatılmış bulunmaktadır.

Karara bu nedenlerle karşı bulunmaktayım.

Esas Sayısı:1969/38
Karar Sayısı:1969/47

KARŞI OY YAZISI

Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu partinin en yüksek merkez organı olduğu ve iki kongre arasında parti tüzük ve programına ve büyük kongre kararlarına uymak şartıyla partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak yetkisine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Genel Yönetim Kurulu 31/5/1969 tarihli toplantısında oybirliği ile aldığı kararda Anayasaya aykırı görülerek kanunların iptali hakkında Anayasa Mahkemesinde dava açmak yetkisini Merkez Yürütme Kuruluna tanıdığı çoğunlukça da kabul edilmektedir. İçtüzüğün 17. ve 18. maddeleri de Merkez Yürütme Kurulunun, Genel Yönetim Kurulunun iki toplantısı arasında parti işlerini yürüteceği ve onun adına hareket edeceği ve her iki kurula genel başkanın başkanlık edeceği açıkça belirtilmiştir. Bu durumda Merkez Yönetim Kurulunun Anayasa Mahkemesine dâva açmak yetkisini kabul etmek hakkın özünü zedeleyecek derecede şekle bağlılıktan sakınmak gerektiği düşüncesindeyiz. Bu nedenle çoğunluğun oylarına katılmıyoruz.

Üye
Feyzullah Uslu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Fazlı Öztan

KARŞI OY YAZISI

Türkiye İşçi Partisi Tüzüğünün hükümlerine göre genel yönetim kurulunun verdiği yetkiye dayanarak Merkez Yürütme Kurulunca verilen karar gereğince açılan bu dâvanın yetkili olarak açılmış bulunduğu düşüncesiyle kararın bu yöne ilişkin bölümüne katılmıyorum.

Üye
İhsan Ecemiş

KARŞI OY YAZISI

Türkiye İşçi Partisi Tüzüğünün koyduğu kurallar uyarınca sürekli olarak iş başında bulunan en yüksek merkez organı niteliğinin dâva açılmasına karar veren organda bulunduğu yollu görüşün eskiden beri Mahkemece benimsenmiş olmasına, bu görüşün değiştirilmesi için ileri sürülen gerekçelerin yeterli ölçüde güçlü olmamasına göre çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Recai Seçkin